

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din. za inosmetno 80 din. Član sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok poseba. Polt. ček. rač. 11.153. Telefon 45-86

Ob zasedanju banskega sveta

V ponedeljek se je začelo zasedanje banskega sveta. Vsako leto se pred tem forumom pokaže tudi poročilo o stanju ljudskega šolstva in učiteljstva v Sloveniji. Zelo izčrpnim in objektivnim poročilom pa sledijo razprave o učiteljstvu, ki niso vedno pokazale objektivnega gledanja na naš stan, in smo imeli tudi v našem glasilu že priliko pokazati na napačno ocenjevanje učiteljstva in njegovega dela med narodom. Prav iz tega razloga smatramo za potrebno ob zasedanju banskega sveta naglasiti nekaj načelnih pogledov, ki naj bi se na vseh odločujočih mestih prvenstveno upoštevali.

Solo je iz stvarnih vidikov treba smatrati in tudi vrednotiti kot najvažnejšo kulturno institucijo, ki se ne sme in tudi ne more podrežati interesom posameznikov, marveč mora služiti vsemu narodu kot osnovni temelj vse narodne izobrazbe in kulture. Učiteljstvo, ki je edini in pravi predstavnik šole, je z vsem svojim poštrevnostnim in naporom delom v šoli in med narodom dokazalo, da zasluži objektivnega presojanja in vrednotenja sebe in svojega dela. Učiteljsko delo je z dneva v dan težavnejše spričo nesigurnosti gmočnega položaja in nestalnosti na službenem mestu. Kdor upošteva vse to, bo prišel do nespornih zaključkov, da smo upravičeni postaviti zahtevo po objektivnosti pri presojanju učitelja in njegovega dela.

Učiteljstvu so se izven šole nalagale v preteklosti, pa tudi danes se tako postopa, najrazličnejše naloge, ki jih je moralo izvršiti. Nihče pa ni poskrbel za podporo in tudi popolno zaščito, ki bi jo moralo pri izvrševanju teh nalog imeti. Težkoče so nastajale med ljudstvom, kritike so se pojavljale na raznih mestih, in prav te mnoge izkušnje nam narekujejo poudarek, da bi moral ves državni in avtonomni aparat skrbeti za to, da bi imelo učiteljstvo povsod in ob vsaki priliki podporo za svoje delo. Tudi bi bilo potrebno utrjevati njegovo avtoriteto. To bi se dalo doseči v prvi vrsti s preprečevanjem raznih premeščanj, preganjanj, razrešitev in degradacij. Vse to namreč neverjetno ruši učiteljevo avtoriteto med ljudstvom, in nič čudnega ni, če se marsikje ne kažejo oni vidni uspehi dela, ki bi jih bilo pričakovati. Učiteljstvo more namreč črpati energije za svoje naporeno delo iz spoznanja, da se vse prizadevanje pravično ocenjuje, da se priznava važnost dela, in da se pred vsem objektivno ocenjuje delo in uspehi ter da se pri tem upošteva tudi socialna družbena sredina v kateri učiteljstvo dela.

Z vsi poštrevnostjo bo šel na delo in ne bo se strašil niti najtežjih nalog, vsakdo, ki bo moralno močno oborožen, ker bo nosil v sebi zavest sigurnosti, da je zaščiten pred krivicami in preganjanji. S tako zavestjo bi moralo biti oboroženo učiteljstvo, ki prav v sedanjih časih stoji pred silno težkimi in važnimi nalogami. V največji meri bi ga ščitila zavest stalnosti na službenem mestu in zato smatramo, da bi bila naloga takega foruma kot je banski svet, da se zavzema za praktično učiteljsko stalnost in to vse dotle, dokler ne dobimo zakonite stalnosti.

Zelo dobro in hvale vredno bi bilo če bi se ob priliki razprave v banskem svetu preselila tudi socialna zaščita učiteljstva. Koliko učiteljev in učiteljic je primoranih stanovati v nehijskih stanovanjih in poučevati v nezdruživih, vlažnih in mračnih učilnicah. Mnogo je šolskih poslopij, ki ne ustrezajo več današnjim zahtevam šole, a učiteljstvo mora v njih poučevati — v njih stanovati. Tudi to je važno vprašanje, ki učiteljstvo prav tako demoralizira in mu jemlje vero v pravičnost kot razne premečitve, razrešitve in degradacije.

Naš materialni položaj je obupen. Prezadolženost nas tare mnoge, predvsem pa učitelje z otroki. Borba za goli obstanek absorbira mnoge sile, ki bi se dale koristneje uporabiti v dobrobit naroda. Tudi v tem pogledu bi bila beseda v našo korist priznanje tega težkega položaja, v katerega smo zašli zaradi stalno naraščajoče draginje. Ze pred nastopom naglega dviganja cen prav vsem življenjskim potrebščinam niso naše plače več dosegale življenjskega minimuma, danes pa je stanje že tako, da se zaskrbljeni sprašujemo, ali je naš življenjski obstoj v takih razmerah sploh še mogoč. Naredili smo vse, kar je v naši moči, postavili smo svoje nujne zahteve in v tem položaju upravičeno pričakujemo moralne opore tudi v banskem svetu.

Prepričani smo, da bo učiteljstvo tudi letos v ospredju debate, zato še posebej naglašamo, da je treba v našem stanu gledati učitelje in vzgojitelje mladine in ne pripadnike te ali one stranke. Ceno človeku dajemo namreč le one lastnosti, ki tvorijo osnovo njegovega značaja in le s tega vidika in z vidika stvarnega dela je treba ocenjevati učiteljstvo.

Iz seje upravnega odbora JUU

V dneh 9. in 10. februarja t. l. se je sestel osrednji upravni odbor JUU na svojo prvo sejo v letošnjem upravnem letu. Pregledal je delo in ocenil stremeljenja izvršnega odbora v dobi po glavni skupščini v Banja Luki. Izvršni odbor je posvečal pozornost vsem vprašanjem, ki zadevajo organizacijo, učiteljski stan in narodno prosveto. Zlasti je storil izvršni odbor vse, da zaščiti moralne in zakonske pravice učiteljstva in da ga obvaruje preganjanja in krivic. Posebno pozornost je posvečal materialnemu položaju učiteljstva. Trdil se je, da bi se rešilo čim več prošelj za napredovanje in da bi se učiteljstvu povečali prejemki na življenjski minimum. Glede na napredovanja je njegovo delo do neke mere zadovoljivo uspelo. V zadnjem času je bilo rešenih 1500 prošelj za napredovanje, nova napredovanja bodo v večjem obsegu izvršena še pred 1. aprilom. Izvršni odbor se trudi, da bi imel novi državni proračun zadostna sredstva za rešitev vseh za napredovanje vloženih prošelj. Za zvišanje prejemkov dela skupno z drugimi nameneškimi organizacijami. Pri tem ima učiteljska organizacija vodilno vlogo. Izvršni odbor je pripravil tudi vse predloge, ki so mu jih predložili za finančni zakon poedine sekcije.

Glavna točka dnevnega reda seje je bila razprava o razmerah v organizaciji, ki je prišla po odhodu hrvatskih učiteljev s skupščine v Banja Luki v težak položaj. Upravni odbor uvideva, da je s preureditvijo države nastalo stanje, ki narekuje tudi organizaciji prilagoditev. Vendar bi bilo s to počakati do končne preureditve vse države in jo potem istočasno in dogovorno izvršiti, vodeč pri tem račune o tem, da je skupna organizacija za vsi državo tudi v novih razmerah potrebna. Njeno obliko in delokrog bi bilo sporazumno določiti. Likvidacija JUU v banovini Hrvatske in sledeča ustanovitev Saveza hrvatskih učiteljskih društev pred ostvaritvijo gornjih pogojev, je postavila zato JUU v izredno težko situacijo. Računajoč pa s popolno stvarnostjo, je sklenil upravni odbor pisмено konzultirati vsa sreska učiteljska društva o preureditvi in prilagoditvi JUU, ki bo po izvršeni preureditvi države nujna in o obliki bodoče učiteljske organizacije.

Peta skupina

§ 258. (2) zakona o uradnikih pravi: »Učitelji narodnih šol morejo napredovati, dokler se ne izda zakon, omenjen v § 46, v V. skupino, če imajo poleg ostalih pogojev iz § 49. trideset let dejanske državne službe in petdeset let starosti in so bili v poslednjih treh letih odlično ocenjeni.« Za napredovanje v V. skupino mora učitelj izpolniti pogoje § 49., t. j. mora prehodno prebiti najmanj tri efektivna leta v VI. skupini. Toda to še ne zadostuje, ker lahko učitelj teoretično po § 49. dobi V. skupino po 6 letih, če je prebil v pripravniški skupini 3 leta, v IX. 4, v VIII. VII. in VI. pa po 3 leta. V praksi seveda takega primera ni, ker je napredovanje počasnejše in omejeno v V. skupini s § 258. (2). Vsak učitelj čaka na napredovanje v višjo skupino povprečno 2 do 3 leta ter se dejanski podaljša rok v pripravniški skupini na 5 let, v IX. na 7, v VIII. VII. in VI. pa na 6 let, t. j. 30 let do V. skupine. Vendar niti 30 let efektivne službe ne zadostuje za napredovanje v V. skupino, učitelj mora biti star 55 let in mora biti zadnja 3 leta odlično ocenjen. Vse te pogoje je v praksi težko izpolniti, ker mnogokrat eden ali drugi manjka: eden še ni 55 let star, drugi zopet nima 3 odličnih ocen. K vsemu temu se pridružita še dva važna faktorja: pristo mesto v višji skupini in kredit. Ker je v V. skupini prav malo učiteljev — kakih 200 — je napredovanje težavno. V pokoj gredo le počasi, dočim je v VI. skupini mnogo učiteljev. Tudi kredit je vsako leto malenkosten za V. skupino, radi česar se napredovanja v V. skupino ne pomaknejo z mrtve točke. Tako mora kandidat za najvišjo skupino izpolniti kar 6 pogojev: imeti mora 30 službenih let, biti 55 let star, zadnja 3 leta odlično ocenjen, mora biti v V. skupini pristo mesto, odobren kredit in — ne sme prej v pokoj ali umreti.

Vsekakor ni prav, da se stavi učiteljstvu toliko ovir za napredovanje. V drugih strokah teh zadržkov ni ter se posebno starejšim omogoča, da napredujejo v V. skupino, ko izpolnijo pogoje § 49., t. j. ko prebijajo v VI. skupini najmanj tre efektivna leta. Tako napredujejo n. pr. železniški in poštni uslužbenci (posebno načelniki in upravniki) v V. skupino po 20 službenih letih, dočim dobi učitelj V. skupino v najsrečnejšem primeru šele po 30 letih. Pri tem je popolnoma vseno, če so učitelji ali upravitelji. Nič nimam proti demokratskemu načelu, da napredujejo vsi enako, vendar se mi zdi pravično, da bi vsaj upravitelji dobili V. skupino brez omejitev § 258. (2), t. j. po 3 letih

Svoje stališče do »Saveza hrvatskih učiteljskih društev«, ustanovljenega brez vzajemne soglasnosti, o obliki bodoče državne učiteljske organizacije, je opredelil upravni odbor v posebnem sklepu. Uvodoma govori sklep na načelu duhovnega zedinjevanja vseh nacionalnih sil širom vse Jugoslavije, načelu, ki nas je družilo tudi takrat, ko smo bili fizično ločeni z državnimi mejami in ki je vodilo v letu 1920. učitelje, da so ustanovili skupno drž. učiteljsko organizacijo. To načelo ne bo nikoli prenehalo veljati, pa naj nastopijo kakršni koli preokreti. Dalje prikazuje učiteljsko organizacijo kot primer enakopravnosti in bratstva. V njej ni bilo nikdar pokrenjeno vprašanje narodnosti in so imeli tako Srbi, kakor Hrvati in Slovenci zajemne vse pravice. Učiteljska organizacija je vodila borbo za pravice učiteljstva in borbo proti zunanji in notranji reakciji. Z vsi svojo močjo je podpirala tovariše iz banovine Hrvatske tudi v dobi, ko je bilo položaj zanje kot državljanov težak. Vse to delo je vršilo iskreno in pristržno v vzajemni soglasnosti tako srbsko, slovensko kakor hrvatsko učiteljstvo, zato bi nihče danes, tudi če bi hotel, ne mogel sneti maske z obraza. Odcepitev hrvatskega učiteljstva od JUU se zato lahko opravičuje z vsemi drugimi razlogi, s političnimi, nacionalnimi in ostalimi, samo nikakor ne z razlogi, ki bi kakor koli kazali na krivdo tovarišev učiteljev izven banovine Hrvatske. JUU ima svoje temelje in svojo višino, ki se dviga iznad pokrajini. Na svobodni osnovi bo zbiralo učitelje vsega teritorija, pri čemer bo polagalo važnost le na cilj in pravo vsebino, ne pa na obliko organizacije.

Drugi dan seje, 10. februarja, dopoldne ob 10. uri, je bil sprejet upravni odbor pri ministru prosvete gosp. Boži Maksimoviču. Predsednik je izročil gosp. ministru predloge JUU za finančni zakon. Opozoril je tudi na druga važna vprašanja prosvetne politike, na napredovanje in zvišanje prejemkov. Nato so predsedniki sekcij predlagali g. ministru v rešitev specialno vprašanje svojega področja. Predsednik naše sekcije je opozoril zlasti na prakso postavljanja šolskih upraviteljev in na učiteljice ženskih ročnih del.

Seja upravnega odbora je pokazala, da so vsa nasprotstva med srbskim učiteljstvom izostala.

efektivne službe v VI. skupini. Na ta način bi dobili upravitelji vsaj eno boniteto za svoje naporeno delo v šoli in izven nje ter v pisarni. Pomisliti moramo, da imajo starejši učitelji itak večinoma vsi upraviteljska mesta. Najprimernejše in najbolj demokratsko bi seveda bilo, če bi lahko brez omejitev napredovali vsi učitelji ljudskih šol. Seveda bo s tem predlogom težje prodreti, kakor z zahtevo po napredovanju šol. upraviteljev v V. skupino.

Najbolje bi bilo, da bi se ponovno uvedlo avtomatsko napredovanje namesto dosedanjega. Po veljavnih določilih »more« učitelj napredovati, če je mesto v višji skupini prazno ter je prebil najmanj 3 leta v nižji skupini. Ker se napredovanja ne vršijo po vrstnem redu, povzroča to napredovanje pri prizadetih nezadovoljstvo in jezo. Da odstranimo vsako zapostavljanje, se naj ponovno uzakoni »napredovanje po dolžnosti službe«, t. j. avtomatsko. Za posamezne skupine naj se določijo daljši roki, n. pr. za vse skupine enako 5 let, toda po teh rokih naj napredujejo vsi brez izjeme, razen onih, ki so zagrešili kako disciplinsko greško. Ne kakor danes, ko čakajo eni na višjo skupino nekaj mesecev, drugi pa nekaj let, eni dobijo V. skupino po 30 letih, drugi pa je sploh ne dobijo.

Radi omejitev v § 258. (2) je največ učiteljstva v VI. skupini, ker ne morejo v V. skupino. Tako so v VI. skupini učitelji s 15 do 20 pa tudi s 30 do 35 službenimi leti. V VI. skupini čaka 1100 učiteljev na V. skupino in sicer 1 leto 70, 2 leti 100, 3 leta 250, 4 leta 30 in 5 let 560 učiteljev. Vsi ti bodo morali čakati, dokler ne bodo izpolnili vseh pogojev § 258., mnogi 10 ali celo 15 let. Pravilno bi bilo, da bi učiteljstvo dobilo najvišjo skupino brez vseh zadržkov, kakor to določa § 45. (2): »zvanja v strokah, za katere se zahteva popolna srednja šola, se razporejajo od IX. do višje V. položajne skupine«. Zakon jasno določa, da napredujejo uradniki s popolno srednjo šolo do V. skupine, v praksi pa napredujejo le do VI. skupine. Vsakdo naj dobi najvišjo skupino, ki mu po kvalifikaciji pripada, potem itak ve, da je njegovega napredovanja konec.

Naša zahteva je, da naj se uvede zopet avtomatsko napredovanje do V. skupine zaključeno za vse učiteljstvo. Če pa to ni mogoče, pa naj dobijo vsaj upravitelji V. skupino po 25 letih avtomatsko, učiteljstvo pa po 30 letih avtomatsko.

A. P.:

Pisma s podeželja

VI.

Kaj je pri vsem tem najvažnejše? Pač nič bolj kot to, da zobljuješ ali si vsaj prizadevaš zobljkovati samega sebe do tiste popolnosti, ki bo zmorna s svojim zakladom zalagati vse bedne, uboge in potrebne, ne oziraje se, ali so v sredini, ali na levi, ali na desnici. Da se ves predaš vzvišeni misli žrtvovanja za svojega bližnjega, pač v svojstvu vzvišenega poklica, ki te je privedel v zadnjo gorsko vasico z najlepšim poslanstvom, odgniti črni zastor pred mrakom teme ter posvetiti z baklo prosvete v sleherno mlado glavo bodočega državljana. Takšno delo zahteva to, kar imenujemo z drugo besedo: osebnost. Zobljkovati samega sebe v osebnost, ki bo liki svetilnik na vse strani enako razširjala svojo blagodejno luč, bodi prva naloga vsakega učitelja, pa tudi vsakega drugega izobraženca, ki je nameril svoje korake v podeželje.

Seveda se polasti v samoti tega ali onega to ali ono malodušje. Čudne razmere, pa premali smisel za prilagoditev okolici, ali, kakor bi se dalo povedati tudi drugače, pomanjkanje smisla za pionirstvo in vse tiste male malenkosti podeželskega življenja vplivajo na človeka, da se rad potoži, da rad razlaga svoje gorje. Tako ima priložnost slišati človek n. pr. celó v avtobusu ali v vlaku tožbe nekaterih mladih ljudi, ko drug drugemu odkrivajo rane svojega srca, kako težko je življenje v podeželju, ki da nima na sebi prav ničesar lepega. Uboge dušice sanjarijo o mestu, razpravljajo o kinu in gledališču, mislijo na kavarno in razkošne toalete, gledajo se na plesu ali na promenadi... O, lepo, privlačno, pisano mestno življenje! Tu pa je mrak, blatna cesta, temni domovi, drago življenje, samota, dolgčas... Pravcata kazenska postaja! Trdo življenje pa ne vprašuje, kako in kaj: ne da se pomagati, to je pač poklic, treba se je privaditi!

Toda velika večina ne toži. Ljudje se sporazumejo z življenjem in se vržejo v borbo. Prilagodijo se, vsak svojim možnostim in sposobnostim primerno, in potem vsakdo gradi v svoji duši dalje, kakor misli, da je dobro in prav. Tu ni mogoče delati razlike med kmetskimi ali delavskimi ali meščanskimi sinom ali hčerko. Kakor je pač kdo zobljkoval samega sebe in zvest pogojem svoje izobrazbe, se vpreže v plug v našem podeželju in skuša s pridnostjo in delom ter kolikor mu dopuščajo razmere (to je posebno važno poglavje!), ustvariti polje dela in napredka. Seveda se najde tu in tam marsikak lenuh, toda: v katerem stanu pa ni lenuhov? To pa je treba priznati: v metodiki pouka je tudi podeželsko šolstvo doživelo svoje prerodenje.

Da, pomlad se pozna v šolah. Nova doba si utira pota tudi v podeželsko šolstvo. Tu ravno je važnost pionirstva podeželskega učiteljstva (ne pa, kot smo imeli priliko spoznati, v jalovosti »izvenšolskega« društvovanja ali službe birtovščini), da ustvari tudi vaškemu otroku na eno-, dvo- ali trirazrednicah širom domovine lepšo šolsko mladost, kot so jo imeli njih stari. Kdor to razume, razume svoj poklic! In resnica je, da starih ne gre v glavo, kar se dogaja čudnega v teh novih učilnicah. Saj šolska soba je ostala ista, stene morebiti že leta in leta niso bile pobeljene; toda duh, novi duh, ozarja otroške glave, ki se veselijo šolskega dela in šole.

»Ne,« pravi kak stari, »kar se dandanes vrši po šolah, je nekaj čudnega. Saj nimajo otroci nikakega respekta, kaj šele strahu! Iz šole se čuje smeh... Ampak za mojih dni! — — — Misli mu pohite v mladost, švignejo na omaro, kjer je hranil tedanji učitelj znamenito leskovo mast, s katero je mazal v mlade ljudi učenost, disciplino, mir. »Da, da,« se vračajo misli v sedanost, »sedaj pa ni več tako; in tudi učijo se otroci čisto drugače kot v mojih mladih letih!...«

Dosebina:

Ob zasedanju banskega sveta.
Iz seje upravnega odbora JUU.
Peta skupina.
Pisma s podeželja.
Smučarski tečaj za ljudskošolske učitelje.
UČITELJSKI POKRET: Raziskavanje telesnega razvoja naših otrok.
UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ: Mlajši rod.
LISTEK: Veliki dan. — Kako smo proslavljali praznik sv. Save.
Splošne vesti. — Osebnost zadeve. — Kaj vse pišejo. — Mladinska matica. — Naša gospodarska organizacija. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

Vendar zre z začudenjem in skoraj z občudovanjem in veseljem svojega otroka, ko hiti z radostnim in lahkim korakom proti šolskemu postlopu, ki je bilo nekoč toli osvojenost!

O, leskova mast, o doba najbolj črne dresure: saj imaš ravno dandanes — v dobi stoletja otroka! — v večini Evrope svoj najslavnejši čas in najobilnejšo žetev! Iz zibelke kradeš staršem otroke, da jih vzgojiš za — za — za —. Ko si, človek, stvar brez duše, kaj si? Hodi mimo, zla usoda, in ne razpni svojih nesrečnih, temnih peruti tudi nad mojo domovino!

Ampak pomlad se bliža. Dih novega časa je vsekakor v zraku. Čeprav je svoboda pritlikava, čaka vse na dobo, ko bo mogoče sprostiti vse sile za boljše in sončnejše življenje, kot je le-to za nami. Nekdo, vidimo, vodi svojo čredo v Kanaan; pa tam zopet nekdo. Najstrašnejša orožja jim čistijo pot v obljubljeni deželo. Sredi najslabjega gospodarskega in socialnega procesa, ki mu

ne vidimo dna. Pomlad se bliža in tedaj se radi razbesne hudourniki. Novi čas je v zraku. Tudi naše podeželje mu prisluškuje.

Toda mi še nismo čreda. Ali mogoče smo? Mar ne bi radi zlobikovali samega sebe, to je vso gmoto, ki ji je ime ljudstvo, v človeka, ki bo vsaj toliko sebičen, da bo znal ceniti svobodo in samega sebe kot človeka, ne da bi postal stvar brez duše? Moramo naprej, v resnični napredek!

Da, tudi v podeželsko šolo se seli pomlad. Je še negodna, toda pomlad je. Žal, da samo v šolo! Groza kazenskega mesta mora past. Kdor to domovino, to zemljo, to ljudstvo zares ljubi, mora posvetiti vse sile kulturnemu napredku, predvsem pa gospodarskemu in socialnemu izboljšanju podeželja. Če bomo vsi storili svojo dolžnost, se nam ni bati za bodočnost! Poudariti pa je treba še enkrat: takšno delo zahteva celega človeka in celo ljubezen!

Smučarski tečaj za ljudskošolske učitelje

Gorjuše, v februarju 1940.

Kakor lani, tako se je zbralo tudi letos v romantičnem, gorskem, 976 m visokem naselju triglavskega predgorja Gorjušah 10 idealnih prosvetnih delavcev, da si pridobijo onih spretnosti, predvsem metodskih, ki so potrebne za uspešen pouk smučanja v ljudski šoli.

Da je ta pouk potreben, je najlepši dokaz škofjeloški okraj. Šolski obisk teh šol, ki leže večinoma visoko med hribi, se je kljub visokemu snegu močno dvignil, odkar prireja naš znani propagator smučanja, učitelj Janko Sicerl, nedeljske smučarske tečaje po gorskih naseljih škofjeloškega okraja. Smučanje naj bi se uvedlo kot šolski predmet zlasti tam, kjer naj bi smučil služil kot prometno sredstvo in to naj bi bil glavni namen tega pouka. V to stran je bil tudi usmerjen načrt pouka v našem tečaju.

Ni torej čudno, da je dal pobudo za naš tečaj baš Janko Sicerl, ki je važnost in potrebo takih tečajev že zdavnaj uvidel. To njegovo prizadevanje sta s svojo naklonjenostjo podprla kr. banska uprava, ki je dovolila potrebne dopuste ter v glavnem financirala tečaj in pa J. Z. S. S., ki ga je organiziral.

Tečaj je trajal sedem dni ter je svoj namen popolnoma dosegel. Tečajniki smo se zbrali iz škofjeloškega, logaškega, kamniškega, gornjegrajskega, laškega, kočevskega, novomeškega in slovenjegrajskega srca. Pod streho so nas vzeli pri Torkarju, nekaj pa pri sosedu. Hrano smo pa imeli vsi pri prvem. Izborna kuhinja je nedvomno tudi mnogo prispevala k dobremu uspehu in židani volji.

Vreme nam ni bilo posebno naklonjeno, kar pa nam ni kvarilo veselja do dela. Marljivo smo bili na terenu od ranega jutra do

pozne večera. Po zajtrku ob 7. uri malo smučarske gimnastike, nato na terišče k praktičnim vajam, pred kosilom malo debate o predelanem gradivu, po kosilu počitek do pol 2. ure, zopet na terišče do pol 17. ure, slede predavanja do večerje in nato še prosta debata do 20. ure. To je bil program vsakdanjega dela.

Vse predvideno gradivo se je smoteno obdelalo, pri čemer se je prvenstveno upoštevala metodična stran obdelave posameznih prvin in likov. To je bilo tem lažje, ker so bili v tečaj sprejeti le učitelji — smučarji, ki so že obvladali osnovne pojme v smučanju. Imeli smo tudi praktične nastope s šolsko mladino gorjuške dvorazrednice. Tu je vsak pokazal, kako je doumel pridobljeno gradivo. Nastopom je sledila kritika s strani tečajnikov samih, kakor tudi vodje tečaja. Da se ni pozabilo tudi na organizatorično stran raznih smučarskih prireditvev, je bilo poskrbljeno tudi s tekmami v teku, smuku in slalomu. Tu smo bili vse, funkcionarji in tekmovalci. Priredili smo dva izleta in sicer na Koprivnih in na Podkljuko. Vodji tečaja, Janku Sicerlu je pomagal savezni smučarski učitelj Danilo Korč, ki je obenem skrbel za administrativno in ekonomsko stran tečaja.

Prava tovariška prisrčnost in dobra volja sta nas prevečali ves čas. Ustanovili smo celo svoj pevski zbor, ki je zapel pri maši na Koprivniku. Težko je bilo slovo od gostoljubnih Gorjušcev. Vsak si je za spomin vzel s seboj srček ali pristno gorjuško čedro. — Mnogo znanja smo si pridobili v tečaju in to znanje bomo skušali uporabiti na terenu med mladino ter s tem najbolj pokazali svojo hvaležnost vsem onim, ki so kakor koli pripomogli k tečaju.

Smuk!

R-r-r.

UČITELJSKI POKRET

Raziskavanje telesnega razvoja naših šolskih otrok

(Ob skorajšnjem izidu »Prosvete«)

Marsikdo je že izpraševal, kako to, da še do danes ni izšla toliko pričakovana »Prosveta«. Toda vsak, ki jo bo ob njenem izidu prelistaval in samo površno pregledoval vsebino v njej priobčenih razprav, mu bo popolnoma jasno, da ob tako ogromnem delu ni bilo mogoče ničesar drugega ukreniti, posebno še zaradi tega, če se je hotelo njeni vsebini dati ne samo publicističnega značaja,

temveč nad vse resno znanstveno obeležje. Razumljivo je, da tako delo zahteva ne samo primerne čase, temveč ogromnega napora in nad vse velike točnosti pri urejanju materiala samega, pregledovanju istega, posebno pa pri izračunavanju statističnih konstant in zopet pri interpretaciji istih. Zato ni ta »Prosveta« važna samo zategadelj, ker podaja vsaj nekaj osnov statistični metodologiji, ki bodo

pokretajem zelo koristile, temveč tudi zato, ker prinaša do sedaj pri nas nikjer še tako podrobno in metodično obdelane izsledke iz statističnega raziskovanja telesnega razvoja. Zato moram resno priporočati vsemu učiteljsstvu, ne samo pokretajem, da ne samo z zanimanjem prečitajo, temveč tudi temeljito preštudirajo vsebino te »Prosvete« in da je potem ne odložijo na neki zapuščen konec svoje knjižne police ali pa celo med zavržen časopisni papir. Zavedati se moramo, da je ta »Prosveta« mejna točka našega raziskovanja, vrh v prvem delu našega programa, ki mu še sledi raziskovanje prehrane, in obenem je tudi s statističnega stališča najtemeljitejša študija iz obdelave naših anket. Z objavo iz raziskovanja prehrane bo naš prvi del končan in sledil mu bo drugi del, pravilna uporaba dosedanjih izsledkov v našem praktičnem delu v vseh ozirih kakor tudi zaključki o cilju in nalogah naše šole. Zato naj vsi to »Prosveto« dobro shranijo, ker bo vsako nadaljnje delo brez in njenih podatkov skoroda nemogoče.

Kakšen pomen pa ima vendar vsebina te »Prosvete«, da je tako važna. O tem naj nekoliko napišem.

Kakor vam je gotovo znano in tudi sami ste morali najbrž tako postopati, so se pri raziskovanju telesnega razvoja našega ljudskošolskega otroka do sedaj uporabljale le normalne tujih raziskovalcev, ki seveda niso bile primerne našim razmeram niti v antropološkem, še manj v sociološkem pogledu. Ob takem primerjanju so se večkrat pojavile čudne razdelitve, ki so dale povoda sklepam, da tu ni nekaj v redu. Kakor ste sami opazili, se je večinoma iz njih zaključevalo na veliko podnormalno ali celo v nekaterih starostnih letih na nadnormalno razvitost naših šolskih otrok, četudi so vse ostale okoliščine jasno označevale, da temu ne more biti tako niti v enem ali drugem primeru. Pri celotnem pregledu vseh do sedaj objavljenih raziskovanih primerov ob primerjavi s tujimi normalami se je prav lepo opazilo, da je vzrok v osnovi primerjave same, ker se je vedno pokazala enako nagnjena asimetrična razdelitev. Prestojalci nam ni ničesar drugega, kakor to, da si poiščemo novo »normalo«, ki bo izvedena iz pri nas raziskanih primerov in s tem primerna naši sredini in našemu otroku, čeprav smo si bili v svesti ogromnih naporov kakor tudi pomanjkanja predštudija za popolnoma znanstvenega (antropo- in biološkega) gledišča osvetljenega interpretiranja naših izsledkov. Vendar se nam je naše delo v veliki

meri posrečilo, kar priča »Prosveta« sama in v čemer dolgujemo precejšno zahvalo Šoli narodnega zdravja z direktorjem dr. Borčičem in seveda našemu učitelju in svetovalcu dr. F. Mikiču, šefu statističnega oddelka.

Pri podrobnem ocenjevanju naših izsledkov, zlasti pa pri uporabi naše, t. j. Pokretove »normalne«, moram opozoriti še na ene dejstvo. Postavitv »normalne«, če bi jo sploh tako smeli imenovati, smo dosegli s pomočjo uporabe biometrično-statističnih metod, ki so nam nudile dovolj točno in matematično natančno zanesljivost pri določanju mej tipov vsakega starostnega razreda. S tega stališča je naša metoda vsekakor pravilnejša in tudi uporabljivejša kakor pa so bile metode pri postavljanju tujih normal, ki so se naslanjale samo na gola medicinsko-klinična opazovanja posameznikov, vzeti iz skupne ljudske strukture, kar je zlasti očitno pri Stratzu. Tudi v tem je vzrok več o tako velikem razlikovanju naših izsledkov od onih. Vendar s tem ne mislim trditi, da so naši izsledki že tudi merilo za popolnoma pravičen, zdrav razvoj človeškega telesa neke starostne stopnje, ker bi bilo treba tu upoštevati še vse ostale čimtelje takega zdravega razvoja, kot vsebino krvi, t. j. ščavnost, mišičje, turgor, morebitne bolezni itd., zlasti pri raziskovanju posameznih primerov. Toda nam ni bilo ležče na tem, da doženemo mere za popolnoma pravilni telesni razvoj, temveč da dobi oni večinski tip telesne mere v enem izmed starostnih let, ki pri upoštevanju vseh primerov, dobro, srednje in slabo razvitih, podane matematično zanesljive podatke za tipizacijo, ali pa, če hočemo tako imenovati, normalo telesnega razvoja naših otrok. To se nam je na podlagi zbranih podatkov posrečilo in sedaj je na naših sodelavcih, da skušajo ob primerjavi objavljenih tipov in svojih izsledkov poiskati one primere, ki ne ustrezajo tipom, in izvajati na podlagi tega primerne zaključke.

Naše delo o raziskovanju telesnega razvoja pa s tem ni zaključeno. Čez nekaj let, ob intenzivnem delu in prav tako intenzivni uporabi sedaj objavljenih podatkov mogoče že po 3 letih, nam bo potreba konstatirati, ali ustrezajo tipi, ugotovljeni na podlagi do sedaj nabranega gradiva, v večini primerov. Ponovno bo potrebno preiskati našo mladino, toda še v večjem obsegu kot sedaj. Takrat bo potem lahko naša »začasna normala« dobila svojo končno veljavno potrditev. K temu cilju pa nas vodi le resno in intenzivno delo.

Debevec Boris

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Mlajši rod

Mlajši učiteljski rod se že dokaj časa bori za restavriranje našega učiteljskega, ker vidi, da res v marsičem več ne zadošča.

Zato pa, ker je morala mlada generacija študirati na učiteljskih, ki marsikomu niso po volji, ne more in mu tudi ni dovoljeno, da jo v slabem smislu kritizira. Krivico dela mladim učiteljem oni, ki trdi, da ne zna mlad učitelj učiti kmeta kmetovati, da ni umen sadjar, trsnicar ali drevesničar, da ne zna čebelariti itd. Zavoljo tega neznanja (čeprav tudi mladi učitelj dobro čebelari, ima vzorne drevesnice in ...) je lahko vseeno odličen učitelj. Poglavitna je ljubezen do naroda in mladih duš, katere vzgaja. Mnogokrat se čuje, da je bil ta ali oni stari učitelj res pravi učitelj, ker se je dobro naučil kmetovati in to učenost tudi učil poverjeni mu narod. Res je; tudi to je potrebno. Toda poglavitno je, da človek postane pravi človek. Ni prvi in poglavitni namen učitelja, da iz kmečkega otroka napravi samo dobrega orača ali umnega govejereja, v prsih bi pa imel kamenito srce za vse, kar je lepega in dobrega.

Mlado učitelstvo ni naše. Ono ne razume kmeta. Našega otroka bodo čisto skvarili. Učijo ga same neumnosti. Take očitke mora mlajši rod dan za dnem čitati in poslušati, med tem, ko dela z vsemi silami za tem, da bi se zboljšalo obupno stanje našega kmetovalca. Posebno za onega, ki zasluži le 8 din dnevno, ki ima deco boso in nago, ki nima sredstev za zdravnika. Za onega, ki spi po hlevih in vlažnih kočah, kjer je leglo jetike in podobnim boleznim. Mladi rod preveč dobro pozna onega, ki v resnici obdeluje polje in vinograde raznim bogatim kmetom. Kdo drugi, kot pa mladi rod učiteljev zbira statistike, ki jasno kažejo nezno stanje podeželskega človeka.

Izrečite objektivno sodbo o mlajšem učiteljskem rodu, ki spoznava vsaki dan bolj, da je neuspeh v vseh šolah ravno v nemogočem socialnem položaju našega pravega poljedelstva.

Ali naj učimo kmetovati z umetnimi gnojili, če jih nihče kupiti ne more. Ali naj učimo vse bolj podrobno o vsemogočih poljedelskih strojih, če pa v vasi niti enega ni. Učiti pa moramo brezpogojno o orodju, ki

Zmago Švajger:

VELIKI DAN

(Iz zbirke: Med tovariši.)

»So v življenju dnevi, ko človek ničesar ne vidi, ne čuje in ne sluti. Niti dvomov ni! Človek se bliža k topi popolnosti in zapre vdano pred seboj in drugimi svoje oči. Čez obraz se mu razlije čuden mir. In slepci vidijo na njegovem licu srečo!

Le ob velikem dnevu se človek zopet zbudi iz vsakdanje dremavosti, radovedno odpre oči in išče življenja, tovarišev, ljubezni, odkrite in tople besede — misli, ki bi nam pokazala našo pravo podobo, obdano z okvirjem resničnega življenja naših dni. In nič več bi si ne želel na tem svetu, kot videti naše obraze v živi procesiji ob tej podobi...

Najboljši izmed tovarišev bi nam moral v uvodu (namesto običajnega poročila) odkrito povedati, da se vsaki pesmi, ki se poje iz leta v leto z isto melodijo, manjša tudi iz leta v leto krog njenih poslušalcev. — Res je, tu pa tam še kateri malo prisluhne, morda nas celo pohvali — toda ne varajmo se, pesem z našim napovedom rada ostari in pride počasi v pozabo! Pesem, ki poje le o važnosti enega stanu, pač ne bo nikoli ponarodela... Le zdrav dih iz življenja jo lahko še reši, da je ne bomo lepega dne peli samo sebi! Stanovska prosveta lahko ima samo naš napev, pesem o kruhu pa mora imeti melodijo, ki jo bodo lahko pele množice šolanih in nešolanih pevcev, pesem o kruhu — sanje in hrepenenje malih — naj ima zdrav napev, ki se je rodil v ljudstvu!

Ko bi izzvenele zadnje besede, bi se pričela procesija. Človek bi jih gledal kot ničesar nikoli! Počasno bi prihajali...

Tovariš predstojnik z uglašenim korakom! Prijubljen je. Vsi ga imajo radi. Prepričan

je, da bi si tovariši izvolili boljšega predsednika, če bi ga našli. Z vedno se smehljajočim obrazom bi brez strahu odložil dopise. Za trenutek bi pozabil na nje in se ustavil ob podobi. — Svečan molk navzočih tovarišev, čeprav društveni zvonček počiva: »Tako, tako,« bi mrmral, »toliko življenja brez nas in dopisov! Nobenih predlogov — čudoviti dih trpljenja jih vodi v eni sami veliki misli... Kam? Nikjer ni videti zlate sredine!«

Dovolj. Vrnili bi se nazaj k mizi. Pred njim bi ležali dopisi... papir našega časa!

Tovariš tajnik! Spodobno bi dvignil zamišljeno glavo, pogled bi mu splaval preko tovarišev in tovarišic k predsedniku, počasi bi zapustil tajniško mizo in s pesniškim zanosom občudoval podobo. »Videl sveta sem in ljudi, videl sem bogatov življenje in revežem daroval sem toplo besedo v grenke dni! — Tovarišicam z našo živo besedo, kazal sem večkrat, kje doma je trpljenje in kje poznajo res bedo. — Tajinstvena slika, sijajen uvod k umevanju odlomkov iz Gorkega drame: Na dnu, ob tajniškem poročilu!«

Z zavestjo, da bo ob prvi priložnosti, če ne bo napovedanega predavatelja o pogozdovanju ali čem podobnem, o tem tovarišem predaval, bi se vračal na svoje mesto. Na vedno jasno čelo bi padel mrak, ki se zaje-dava v dušo in sili človeka k trajnejši svetlobi. Na tajniški mizi bi za trenutek brez posebne vrednosti slonela znana knjiga...

Tovariš blagajnik — človek iz carstva števil, bi se pomaknil bliže. Resen bi bil kot vedno. Živa naša vest je. Ta članarina — vkopan kamen spodtike in glavna točka občene zborna, je še vedno najsigurnejše kazalo stanovske zavesti in sloge ter moči med nami. Ob nobeni priložnosti ne bo pozabil poudariti težav, ki nastanejo zaradi nerednega plačevanja članarine. Danes je izgubil bitko — nekaterim članom so zmanjšali članarino na račun zlate rezerve, ki je pač draga vsa-

kemu dobremu blagajniku! Huda reč je s temi nesrečnimi številkami! — Ob podobi je. Poslovil bi se rad od števil. Ne more — ves je v njih! »Toliko ljudstva — takšno društvo — pa brez blagajniške knjige! Ni mogoče! Če je le nimajo skrite — kdo ve? Najbrž blagajnik ni viden — članarino pa plačujejo ob priliki. Na občnih zborih, če jih sploh imajo, najbrž o njej ne glasujejo. Vsaj soditi je tako. Takšen svet!«

Pomikal bi se dalje. Tajna o članarini in o blagajniku, ki ga ni videti, bi mu težila korak.

Tako bi prihajali in odhajali. Srce polno dvomom o življenju, ki bi ga naj vodili, bi se zrcalilo v naših očeh...

Tovariš pokretaš! Z mladeniškim korakom bi se vlnjudo blizal podobi. Dobro pozna življenje najširših plasti našega ljudstva. Beležnica ga na sleherni poti navadno spremlja. Ustavil bi se. Čudno — beležnica bi ostala v žepu! Viden vtis mu je čitati z lie. »Glej jih no, kako živijo! Kakšna neki so njih pravila, če jih sploh imajo? Gotovo jih nimajo! Kje neki je njih delovni načrt? Toda kljub temu je videti živahno delavnost in neki skriti red. Prava skrivnica življenja! Neverjetno! Mnogo čednih pravil sem že prečital in sestavil, marsikaj zanimivega za naše oči sem že videl od svojih študijskih raziskovanj vasi, kaj takšnega, ne, kaj takšnega pa še res ni v naših beležkah!«

Vračal bi se k svojim. Na obrazu bi mu čital nemir — beležnica bi skrivnostno počivala v žepu...

Blizali bi se najmlajši...

S sipin brezposelnosti so prišli tovariški med svoje. Vero v knjižno modrost, v moč vzgojnih nauk, v resničnost lepih besed in v človeško pravico, so jim omajali ljudje, ki so jih morali srečavati na poti do kruha. Tudi ti bi obstali pred podobo! Vse bližja bi jim

bila kot ostalim... Pogled bi jim lepel zdaj na podobi, zdaj zopet ob tovariših, ki so jih vzeli med se. Našli bi sebe in videli, da so vez med njimi! Obrazi s podobe bi jim bili znani s poti, ko so bili lačni kruha in pravice do življenja. Nič začudenja!

Odhajali bi... V očeh volja do dela! Zavest skupnosti in iskrenega tovarštva bi jih vodila tja, kjer se vsak dan čuje, da živi naš narod! — Življenje bi vsem smehljaje pisalo skrito pravilico sodobnosti...

Tako bi radovedno zrl v živo procesijo, iz oči bi ji zajemal misli, in ne bal bi se več teme med nami!«

Tako stoji zapisano v dnevniku učitelja Nerada, ko se je vrnil z zborovanja in hotel pričeti novo življenje...

Kako smo proslavljali praznik sv. Save

(Dopis iz vardarske banovine)

V Crni Reki, kjer služujem, in mislim, da tudi po vseh okoliščinah vseh, se praznik sv. Save, kot povsod v Srbiji, smatra kot dan šolske slave, vendar s to razliko, da imajo glavno besedo na slavi starši otrok, odnosno vsa vas, otroci pa samo deklarirajo nekaj pesmic in prisostvujejo rezanju kolača. Vsa vas pa potem v šoli pije in se zabava do pozne noči. Torej praznik vse vasi.

Že zgodaj zjutraj so prišli otroci v šolo, umiti in kolikor mogoče lepo oblečeni. Bil je njihov praznik, edini v letu, da je bil res